

Când nevoia celuilalt este nevoia mea, când bucuria celuilalt este bucuria mea, când celălalt este eu și toți întru toate Hristos. Asta socotesc eu că înseamnă să fim una – dialog duhovnicesc și de suflet ziditor, cu Preacuviosul Părinte Ieromonah Savatie Baștovoii...

Părintele Savatie Baștovoii este o personalitate cunoscută în mediile bisericești și în cele intelectuale, cărțile sale fiind apreciate cu mai multe distincții prestigioase cum ar fi Premiul Uniunii Scriitorilor din Moldova (1996), Premiul salonului național de carte de la Iași (1996), premiul Fundației Soros pentru debut, premiul revistelor „Timpul” și „Convorbiri literare” din România. Din anul 1996, este membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova. S-a născut pe 4 august anul 1976, în Chișinău, tatăl său Valentin Baștovoii fiind profesor de logică la Universitatea „Ion Creangă”, iar mama Claudia, absolventă a Institutului de Arte, secția regie. Are studii de pictură, filozofie și teologie și a predat iconografia la Seminarul teologic din Chișinău. O vreme a fost consilier cultural al Arhiepiscopiei Tomisului, unde a fost ridicat în rangul de protosinghel (egumen) de arhiepiscopul Teodosie al Tomisului. În anul 2005 a făcut parte din Comisia pentru validarea textelor liturgice de pe lângă Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, unde a contribuit la scrierea slujbelor pentru doi sfinți români: Grigorie Dascălul și Gheorghe de la Mănăstirea Cernica. În România a susținut foarte multe conferințe și seri duhovnicești, în special dedicate tinerilor, a acordat multe interviuri, a publicat foarte multe cărți și broșuri, mereu actuale, realiste și ziditoare de suflet creștinesc, autentic.

Vorbind mai puțin oficial, s-ar cuveni să spunem că Părintele Savatie Baștovoii, chiar dacă este sfios din fire, așa cum îi șede bine unui călugăr, este genul de om căruia, dacă îi intră o idee în cap, nu se lasă până când n-o vede înfăptuită. I-a venit să scoată un ziar și a ieșit „Ekklezia”, una din primele publicații creștine serioase din Republica Moldova. Și-a pus în gând că ar merita să facă o editură de carte ortodoxă și, iată, la București, a apărut „Cathisma” care, în doar jumătate de an de la înființare, a lansat nouă titluri. Curtat cu insistență de multe organizații ortodoxe din România care îl tot invită în continuare să vorbească la conferințe pe teme creștine, părintele mai scapă câte o glumă față de frații lui de mănăstire de la Noul Neamț „Ei, poftim, băieții ăștia vor să facă din mine un Michael Jackson...”. Dacă o să auziți cumva de o expoziție de icoane sculptate în lemn de Părintele Savatie Baștovoii, să nu vă mirați. Vorbind pe înțelesul ex-sovieticilor, Părintele Savatie Baștovoii este o „personalitate multilateral dezvoltată”. Să nu credeți însă că am pomenit întâmplător despre sovietici.

Ștefan Baștovoii avea vreo doi ani pe când taică-său îl învăța să călărească. Îl deprindea să privească lumea de la înălțimea unui cavaler al ateismului științific și nu scăpa nici o ocazie de a-i da câte o lecție anticlericală. Când întâlneau în calea lor preoți sau călugări, tatăl oprea calul în dreptul acestora și, arătând disprețuitor la ei cu degetul, îi spunea: „Îl vezi? Țștia sunt dintre acei bandiți cu fustă care l-au ars pe rug pe Giordano Bruno!”. Evident, propaganda continua și atunci când gospodăreau în doi pe lângă casă. Astfel, în timp ce stivuia lemnele despicate de taică-său, viitorul călugăr afla cât de absurde și rupte de realitate sunt cele scrise în Sfânta Scriptură: „Cum putea Noe să facă o corabie atât de mare încât să încapă toate fiarele pământului într-însa? Povești, asta-i imposibil!” Sau: „Iaca deștepți, să-mi spună ei mie că Iona a fost înghițit de o balenă, că a stat în stomacul acesteia trei zile și încă s-a și rugat acolo și că, la urmă, jivina l-a aruncat afară din ea?! Povești pentru proști. Păi, fiziologic așa ceva nu este posibil! Pentru că balena are o „gătiță” subțire și nu poate înghiți ceva de dimensiunile unui om, fie el și prooroc...”

Tatăl său, om citit, absolvent al Școlii de Filozofie de la Leningrad, cunoștea Biblia sau Sfânta Scriptură mai bine decât mulți dintre preoții din acea vreme, pentru că așa cerea

statutul lui de propagandist al ateismului. Mergea pe la brigăzi, prin colhozuri ca să combată cu argumente darwiniste, ideologice sau lumești credința în Dumnezeu și adevărurile creștine. Îl lua uneori și pe Ștefan, căruia îi inocula convingerile sale ateiste, astfel încât copilul creștea meditănd la cât de „mincinoși”, „perfizi”, „fanatici” și „criminali” pot fi slujitorii Bisericii și cât de ignoranți sunt oamenii din popor care nu l-au citit niciodată pe Marx, Hegel, Kant sau pe Lenin. Înverșunarea antireligioasă a lui Baștovoi senior ceda doar în fața morții cu care, se pare, avea o relație aparte. Zic aparte, pentru că, nu se știe de ce, ori de câte ori murea cineva din sat, ateul-ideolog se oferea să-i sape mortului groapa. „De ce să nu-i ajut pe oameni? Sunt voinic, am destulă putere”, spunea el și punea mâna pe hârleț. Vedea, probabil, un rost ascuns în a le săpa groapa consătenilor plecați „dincolo”. Cu toate acestea, așa materialist cum era, tatăl îi acorda lui Ștefan toată libertatea pentru a se ocupa cu tot ce-i plăcea și nu o dată s-a întâmplat să sape el grădina în locul fiului sau să trebăluiească doar el în gospodărie dacă îl vedea desenând sau citind ceva cu un aer concentrat. Avea respect pentru arte. „Lasă-l să creeze”, își zicea.

Ușile casei Baștovoi erau întotdeauna deschise îndeosebi pentru o categorie mai selectă din care făceau parte prietenii de la Leningrad, ideologi și conducători de rang raional ai Partidului Comunist, învățători și muzicanți. Baștovoi-tatăl era un mare cântăreț, unul din cântecele sale preferate fiind „Căsuța noastră”. Casa lor din Oricova, Călărași, era una dintre cele mai „gălăgioase” din sat, din cauza sindrofiilor și chefurilor care se terminau noaptea târziu, când obosea acordeonistul. Visul ateistului era să-și vadă feciorul puternic, frumos și deștept și el a făcut tot ce se putea omenește face pentru a realiza acest vis: l-a învățat să boxeze, s-a îngrijit să-i lase timp pentru lecturi și alte preocupări intelectuale sau artistice, l-a obișnuit să trăiască împreună cu prietenii și binele, și răul. Mai mult, din dragoste părintească, trecea cu vederea unele năzbâtii, pentru care ar fi trebuit să-l chelfănească, dar care, totuși, dădeau bine la un CV de „bărbat puternic”. Așa se întâmpla când Ștefan împreună cu ceata sa fura cai, meșterea arme de foc sau „demonța” cartușe.

Valentin Baștovoi s-a înțeles perfect cu fiul Ștefan. Dar asta doar până în momentul când între ei a intervenit Dumnezeu. Într-o bună zi, când familia Baștovoi era preocupată până peste cap de nunta întâiului născut, Ștefan a plecat să-și facă pașaport la Bălți și nu s-a mai întors. Mireasa l-a mai așteptat un an-doi, după care și-a călcat pe inimă și s-a măritat cu altul. „Mirele” s-a întors acasă în rasă de călugăr și cu un alt nume – Savatie. Baștovoi-tatăl n-a suportat să-și vadă fiul „înrolat” în rândul celor împotriva cărora a luptat conștient toată viața. „Erai băiet ca toți băieții, beai votcă, fumai, umblai cu femei, dar acum ai tâmpit! Dacă vrei să mai vii la mine, scoate-ți fusta și fii cel care ai fost, altfel nu-mi ești fecior”, i-a spus pe un ton tăios și i-a întors spatele. Nu putea suferi faptul că băiatul său a ales să asculte de autoritatea Aceluia pe ai căror slujitori el i-a disprețuit, i-a combătut și i-a blamat o viață. Nu l-a iertat pentru că a ales să asculte de chemarea Mântuitorului care i-a săpat în inimă cuvintele: „Oricine voiește să vină după Mine să se lepede de sine, să-și ia crucea și să Mă urmeze...”

Și acum să nu vă închipuiți că o să vă dumiresc de ce un bărbat tânăr și destul de atrăgător, cu succese remarcabile în literatură, care nu era deloc ocolit de fete, ca să nu zic mai mult; de ce un astfel de om care a fost „educat” să urască popimea își lasă iubita în pragul nunții și merge să se călugărească și să-și consacre viața lui Dumnezeu, căruia taică-său i s-a opus toată viața. Nu cred că multă lume poate înțelege acest lucru, pentru că nu oricui îi este dat să simtă dragostea lui Iisus Hristos arzându-i în inimă. Dar, poate vom putea limpezi anumite lucruri din discuția cu părintele Savatie. Însă, înainte de a începe dialogul, trebuie să vă spun că părintele Savatie este unul dintre cei mai îndrăgiți scriitori ortodocși din România și Republica Moldova. Cărțile sale „În căutarea aproapelui pierdut”, „Între Freud și Hristos”, „A iubi înseamnă a ierta” și, mai nou, romanul „Nebunul”, „Pentru cine bat clopotele la Tanacu?” se vând în zeci de mii de exemplare în România, unde sunt foarte apreciate pentru

maniera nonconformistă, simplă și captivantă de a le vorbi oamenilor despre Hristos și despre sfinții plăcuți Lui

- Precuvioase Părinte Savatie, regretați ceva?

- Da, desigur.

- Ce anume regretați?

- Îmi pare rău că nu am făcut ceea ce ar fi trebuit să fac. Mă refer, bineînțeles, la binele pe care aș fi putut să-l fac. Dar mai mult decât toate regret că nu m-am ridicat la demnitatea cuvenită în fața celor care mă iubesc și m-au iubit.

- Nu vă pare rău că v-ați călugărit?

- Nu, asta nu. Niciodată.

- Credeți că suntem datori celor care ne iubesc? Oare dragostea nu trebuie să fie dezinteresată?

- Da, dragostea adevărată este întotdeauna dezinteresată. Și tocmai pentru asta trebuie să o prețuim. Acest preț este demnitatea noastră. Trebuie să ne ridicăm la măsura așteptărilor celui care ne iubește. Să căutăm și să întreținem dragostea. Dragostea se împlinește atunci când este reciprocă, iar această reciprocitate are nevoie de jertfire de sine. Capacitatea de a ne jertfi este demnitatea la care mă refer.

- Călugăria v-a adus vreo satisfacție deosebită?

- Călugăria îți descoperă viața dintr-un unghi la care un om obișnuit nu are acces. Am văzut și am trăit lucruri pe care sunt convins că nu le-aș fi cunoscut niciodată dacă rămâneam „în lume”. Cu toate acestea, călugăria nu este un culcuș și nici măcar un turn în care te stabilești. Este o continuă strădanie de a escalada un munte. Și dacă Sisif, în chinul său de a urca muntele, cădea de fiecare dată sub greutatea pietrei pe care era condamnat să o care, eu cad neîncetat sub propria greutate. Aceasta însă mă face conștient de greutatea pe care o port. Credința că într-o zi voi învinge și voi ajunge acolo, sus, mă însuflețește. Mă bucur că nu am rămas un simplu bolovan la poalele muntelui. Chiar dacă sunt un bolovan, vreau să fiu un bolovan care se rostogolește.

- Este greu să fii călugăr?

- Foarte greu, dar merită.

- Nu ați crezut dintotdeauna în Dumnezeu: ați crescut în casa unui propagandist al ateismului științific. Pe când erați copil, la ce argumente apela tatăl dvs. pentru a vă convinge că Dumnezeu nu există?

- Făcea uz de niște argumente tipice. Mai întâi: Dumnezeu nu poate sta pe nori, deoarece norii nu sunt decât niște vapori. Pe urmă: pe proorocul Iona n-ar fi putut să-l înghită o balenă, deoarece gătița acesteia nu este mai largă decât un pahar de două sute de grame. Pe urmă, faptul că în corabia lui Noe n-ar fi putut să încapă toate vietățile din lume. Cam atât, în mare. Dar cred că, înainte de toate, m-a convins autoritatea tatălui, ca pe orice copil. El credea că Dumnezeu nu există și această credință a lui se baza pe astfel de argumente.

- Acum, că ați ajuns călugăr și preot (ieromonah), ați găsit răspunsul la aceste întrebări?

- Nu. Eu nu am ajuns la Dumnezeu prin raționamente. Am cunoscut un Dumnezeu viu și plin de iubire care poate să intre în viața ta și să te învăluie așa cum te învăluie mireasma unui parfum.

- Ați putea să mă convingeți că Dumnezeu există?

- Nu.

- Dar ați vrea?

- Vreau și nu vreau. Vreau pentru că asta îl face pe om fericit și nu vreau pentru că nu-mi place să-L discut pe Dumnezeu în sensul că există sau nu există. El e prea mare și, mai ales, prea plin de iubire ca să fie nevoie să-L discut în fața unui pământean. Lui Dumnezeu nu-i place când i se pun condiții, nu-i plac pariurile, dar îi plac învingătorii. Dacă cineva este un

învingător, un învingător al propriei micimi, al propriului egoism și orgoliu, Dumnezeu i se descoperă negreșit.

- Și totuși, cum ați ajuns la credință?

- Nu vreau să vorbesc despre asta. Este ca și cum m-ați întreba cum mi-am sărutat prima dragoste.

- Apropo de dragoste. Cum ați putut să renunțați la toate cele lumești?

- Fiecare din noi, mai devreme sau mai târziu, este pus în situația de a renunța la ceva. Bătrânețea, boala și, în cele din urmă, moartea ne desparte de această lume cu tot ce are ea frumos sau urât în ea. De vreme ce L-am descoperit pe Dumnezeu și am crezut în tot ce zice El, am simțit că îndemnul „*ia-ți crucea și urmează-Mă*” se referă și la mine. Am vrut să-L urmez pe Iisus Hristos nu atunci când mă vor întoarce în pat cu cearșaful, nu atunci când nu voi mai trebui nimănui, ci acum. Fericitul Augustin zicea: „Nu vreau să-i dau lui Dumnezeu ceea de ce eu însumi nu mai am nevoie”, adică bătrânețea și boala. Nici în jocul de cărți nu intri fără să plătești și cu cât miza e mai mare, cu atât taxa de intrare e mai mare. Când eram copil, jucam și eu cărți la club și prin beciuri ca Pavel Stratan și chiar dacă pierdeam mai de fiecare dată, jocul în sine mă captiva și astfel uitam de pierderi. În relația cu Dumnezeu există o înflăcărare care te face să treci peste multe din cele pe care mai înainte le considerai o mare pierdere.

- Vă vedeți des cu părinții, frații, prietenii?

- Depinde. Cu tata s-a întâmplat să nu mă văd șapte ani. Ne-am întâlnit nu demult, fără mare entuziasm din partea lui. Cu mama și frații m-am văzut mai des. Am o soră, avocat în Iași, și un frate, student în același oraș. În afară de tata, care nu suportă să mă vadă în negru, am cu toții o relație normală.

- În ce relație sunteți cu mama?

- Într-o relație de cea mai mare dragoste. Pentru mine, mama a fost și este dragostea întruchipată. Când eram mic, tata mă trimitea să aduc buruian la porc sau să fac alte treburi, nu grele, dar obligatorii. De multe ori, fugeam la joacă cu băieții, la furat cai sau la scădat și veneam tocmai noaptea. Mama făcea treaba în locul meu și zicea că eu am făcut-o. Pentru aceasta și pentru alte atâtea lucruri o voi iubi toată viața.

- Ați făcut școala de pictură pentru copii pe timpul sovieticilor și Liceul de Artă la Iași. După ce v-ați călugărit, ați predat iconografia la Seminarul Teologic din Chișinău. Ce părere aveți despre scandalul iscat împotriva icoanelor în România, în anii trecuți?

- Lupta împotriva icoanelor nu este nouă, deși a început o dată cu instituționalizarea creștinismului. În Imperiul Bizantin s-au purtat cele mai crunte lupte împotriva icoanelor. Scopul era mai mult unul politic decât dogmatic, desigur, deși împărați ca Leon Isaurul au încercat să dea acestei campanii iconoclaste un temei doctrinar. Argumentele iconoclaștilor bizantini au fost preluate mai târziu de către protestanți. În Imperiul Bizantin, ca și în zilele noastre, conviețuiau creștini, musulmani și iudei. Spun musulmani și iudei, deoarece doar aceste două religii neagă reprezentarea lui Dumnezeu. Iconoclasmul bizantin a venit și dintr-o nevoie politică de a-i împăca pe toți. Iudeii și musulmanii au dreptate în acest sens, deoarece icoana este posibilă doar după întruparea lui Dumnezeu, întrupare în care ei nu cred. În Vechiul Testament nu putea fi vorba de o neprezentare a lui Dumnezeu. Dar din moment ce Dumnezeu S-a întrupat în Iisus Hristos, El poate fi pictat în firea Sa omenească, dumnezeirea rămânând nevăzută și cu neputință de reprezentat. Oamenii care resping icoana resping, de fapt, prezența lui Dumnezeu în lume. Lepădarea de icoane aduce cu sine o mare sărăcie spirituală. Priviți experiența protestantismului care în cinci secole nu a mai contribuit cu nimic la îmbogățirea istoriei artelor.

- Ați practicat sportul?

- Da, am făcut tenis de masă. Era singura distracție în sătucul în care am copilărit. Tata mi-a luat palete bune, vietnameze, și m-a învățat să joc. Am fost chiar campion raional vreme de câțiva ani la competițiile între elevi.

- Când erai în clasa întâi, tata v-a dat bani ca să vă cumpărați două perechi de mănuși de box. V-a plăcut boxul?

- Da, mi-a plăcut, dar n-am mers prea departe cu pugilismul. Am rămas la pumnelle pe care le făceam în scârta cu fân.

- Care sunt filmele dumneavoastră preferate?

- „Zbor deasupra unui cuib de cuci” cu Jack Nicolson și „Andrei Rubliov” al lui Tarkovski.

- Sunteți autorul unui roman despre copilăria sovietică, roman ce va apărea în vara aceasta la Editura „Polirrom” din România – „Iepurii nu mor”. Ce sugerează acest titlu?

- Este un roman scris în anii studenției mele la Timișoara care a și fost publicat la Brașov, dar care a avut o circulație restrânsă. Este imperiul văzut cu ochii unui copil. De-a lungul cărții, ca o țesătură de păianjen, revine o discuție absurdă dintre Lenin și Felix Edmundovici în care răsună frânturi de lozinci, care în mintea copilului se transformă în fantasme de eroism sau de teamă. La un moment dat, faptul că iepurii nu mor devine la fel de evident ca și dănuirea Uniunii Sovietice. Există oameni care încă mai cred că iepurii nu mor.

- Vă gândiți des la moarte?

- Da.

- De ce? Vă este frică?

- Și da, și nu, dar asta mă face să fiu om. Omul este singurul „animal” care se gândește la moarte, care își așteaptă sfârșitul. Conștiința morții ne face viața mai vie, ne aduce aminte că nu am fost lăsați zadarnic pe acest pământ. Trebuie să ne grăbim să umplem viața noastră de rost, un rost pentru care ar merita să trăiești și să mori.

- În altă ordine de idei, aș dori să continuăm dialogul nostru de suflet cu o întrebare care cred eu că frământă pe mulți dintre tineri, și nu doar pe tineri, și anume: De ce Evanghelia, de ce Iisus Hristos prin viața Lui, prin cuvintele Lui ne smintește pe noi?

- Iisus Hristos de multe ori și-a atenționat ucenicii, și prin ei pe noi, că El este sminteală. Spune Iisus Hristos: „*Fericiți cei care nu se vor sminti întru Mine*” (Matei 11, 6). Aceasta o spune, vedem și în Evanghelia lui Ioan, după ce le vorbește despre Taina Bisericii, despre jertfa Sa, când le spune ucenicilor că ei de acum nu vor mai mânca mana pe care au mâncat-o părinții lor, cea care s-a coborât din cer, ci vor mânca Însuși Trupul și Sângele Lui. Atunci, ne spune Ioan că mulți dintre iudeii care erau de față s-au smintit și chiar dintre ucenicii Lui s-au întors și au plecat (Ioan 6, 66). Astfel încât Iisus Hristos Îl întreabă pe Petru: „*Petre, ce faci? Nu pleci și tu?*”. Și spune (Petru): „*Nu, unde voi pleca? La Tine sunt cuvintele vieții veșnice*” (Ioan 6, 68). Și atunci Iisus Hristos le spune: „*Fericiți cei care vor crede cuvintele acestea și vor face. Fericiți cei ce nu se vor sminti întru Mine*”. Așa că, dintru bun început Iisus Hristos este sminteală lumii. Pentru că ceea ce ne aduce El ne scoate pe noi din comoditatea noastră, din ceea ce am fost obișnuiți. Ne scoate pe noi din noi înșine pentru a ne face asemenea Lui, pentru ca noi, prin moartea noastră, pe care de bună voie o îmbrățișăm în Botez, să ne îmbrăcăm în Învierea Lui. Și aceasta este o mare sminteală, pentru că este cu totul străină nouă și „*ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit și la inima omului celui vechi nu s-au suit*” toate acestea (I Corinteni 2, 9), motiv pentru care el se smintește.

- Ați spus că Iisus Hristos ne este străin. Totuși cei mai mulți dintre noi suntem botezați, suntem oameni care mărturisim pe Iisus Hristos sau spunem că noi suntem credincioși, suntem creștini. Cum adică Iisus Hristos ne este străin? Ce înseamnă că ne este străin?

- Ne spune Iisus Hristos că după roadele lor îi veți cunoaște. Să ne uităm la faptele noastre, la reacțiile noastre și vom înțelege că Cel pe care zicem că-L mărturisim, de fapt ne este străin nouă, pentru că ceea ce a smintit pe iudei, pe vechii oameni, care nu primiseră încă harul Botezului cel care ne deschide ochii cei duhovnicești „*spre înțelegerea evangheliceștilor*”

propovăduiri”, așa cum ne rugăm înainte de Evanghelie în Liturghie. Ceea ce smintește pe omul vechi, ne smintește și pe noi. Ne smintește viața noastră duhovnicească, viața noastră bisericească, care începe din altar, care începe din potir, pentru că uitați-vă câtă vâlvă și zâzanie se face în Biserică pe marginea împărțășaniei, de parcă aceasta ar fi un subiect de discuții în biserică, de parcă în Liturghie nu ne rugăm „*ca toți cu o gură și cu o inimă*” să slăvim pe Dumnezeu, ca toți să fim un cuget. De unde s-au luat discuții pe astfel de teme? Înseamnă că noi suntem în afara Duhului lui Dumnezeu și ceea ce mărturisim în Liturghie nu trăim în fapt pentru că, cu multă seninătate mergem în Liturghia în care ne rugăm „*ca toți cu o gură și cu o inimă să mărturisim*” și ieșim afară și ne certăm și facem cu totul altceva și prin asta dovedim că noi nu mărturisim ceea ce este în Liturghie. Dar asta nu înseamnă că nouă ne este Liturghia străină? Dar dacă ne este Liturghia străină, nu ne este străin și Cel care este Marele Liturghisitor și jertfă, Iisus Hristos? Atunci semnele și faptele noastre ne arată că Iisus Hristos este marele străin care încă nu a fost primit cum se cuvine de către noi, de către cei din Biserică care spunem că-L mărturisim pe El. Nu mă refer la cei care încă nu au aflat despre venirea Lui.

- Ce înseamnă ca toți să fim una?

- Ca toți să fim una înseamnă să nu mai avem nevoie de cuvinte străine, înseamnă ca cele pe care le cântăm în psalmi și în toate slujbele noastre să spună totul pentru noi și despre noi, ca aceste cuvinte să ne reprezinte pe noi pentru că socotesc că sunt cuvintele, unicele care ar trebui să le rostim, după cum și Apostolul Pavel ne spune că: „*Cei cu inimă bună să cânte în psalmi*” (Iacov 5, 13), „*Vorbiți între voi în psalmi și în cântări*”, în așa fel încât ele ne vor unifica, după cum unul este Dumnezeu Cel care a insuflat aceste cuvinte și după chipul acestui Dumnezeu. Dacă vom ajunge ca aceste cuvinte să ne reprezinte pre noi, așa cum pre El îl reprezintă, una vom fi. *Când nevoia celui alt este nevoia mea, când bucuria celui alt este bucuria mea, când celălalt este eu și toți întru toate Iisus Hristos. Asta socotesc eu că înseamnă să fim una.*

- Este tare greu să fi una în cugetul tău. Noi suntem tare împrăștiți și mă gândesc acum la cuvântul pe care-l aflăm tot din Evanghelie, de la Iisus Hristos, când îi spune Martei că una trebuiește, un singur lucru trebuiește. Care este acel lucru de căpetenie pe care noi trebuie să-l căutăm fiecare în parte?

- Socotesc eu că trebuie mai întâi să ne aplecăm asupra noastră. De ce zic asta? Pentru că drept ar fi ca noi mai întâi să ne îndreptăm cugetul către Dumnezeu. Mai întâi să iubim pe Dumnezeu „*din tot cugetul și din toată inima noastră*”, dar lucrul acesta este străin nouă, pentru că noi nu L-am cunoscut încă pe Dumnezeu. Și anevoios este omului păcătos să se ridice la această cunoaștere. Tocmai de aceea ne spune Iisus Hristos că asemenea acesteia (porunci) și nu mai mică, este porunca de a iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși. *Dar cum vei iubi pe aproapele tău ca pe tine însuși, dacă tu însuși pe tine nu te cunoști. Dar dacă tu pe tine nu te cunoști, cum te poți iubi?* Și atunci, de asta zic, că iarăși începutul este să ne aplecăm asupra noastră, și *aplecându-ne asupra noastră vom descoperi un mare hău și-o mare prăpastie plină cu toată urâciunea și pustiirea a ceea ce este omul în starea lui de părăsire*. Și dacă fiecare vom descoperi ceea ce suntem noi de fapt, noi vom ierta prea grabnic pe cel care ne greșește nouă, iar această iertare este de acum un început al dragostei față de aproapele. Și acest început al dragostei față de aproapele este un început al dragostei față de Dumnezeu. Și iată cum cunoscându-ne pe noi înșine, cunoscând că noi suntem ceea ce suntem, noi îl descoperim pe Dumnezeu, pentru că până și „*întunericul la el este lumină*”. Până și întunericul acesta din noi devine lumină atunci când îl descoperim și-L vedem și ni-L asumăm.

Asta zic eu că este primul lucru care trebuiește, acel „*unu care trebuiește*”, acel unu care devine toate mai târziu, pentru că *neasumându-ne pe noi nu facem nimic*. Iisus Hristos a venit și ne-a smintit tocmai prin faptul că ne-a propus să ne asumăm pe noi înșine, să fim noi

înșine, căci până la aceasta a fost legea care te învăța ce trebuie să faci, care-ți dicta, care-ți poruncea ce trebuie să faci. Și această lege te făcea pe tine și tu te făceai asemenea acestei legi și erai scutit de truda de a te descoperi și lucra pe tine însuși. De aceea oamenii în această căldicime, omul vechi, omul trupesc întotdeauna cere reguli care să-l scutească pe el de responsabilitate. Și astăzi vine: „Părinte da cum să mă rog? Da cât să citesc?” Vrea o pravilă exactă, fixă, care să-l elibereze pe el de răspundere, de responsabilitate, care să-l scoată pe el din *coșmarul asumării de sine*, pentru că *acesta este un iad pe care fiecare trebuie să ni-l asumăm la început*. Iisus Hristos face această sminteală și vine și spune iudeilor că în două porunci stă de fapt toată legea și proorocii, și acestea două până la urmă sunt una: „Jubiți-vă unii pre alții!”. Așa că una singură trebuiește, uitându-ne la păcătoșenia noastră să ne-o asumăm. Și aceasta este ce a spus Iisus Hristos Sfântului Siluan: „*Ține mintea în iad*” - adică cunoaște că ești iad, dar „*nu deznădăjdui!*”. A ține mintea în iad înseamnă a te întoarce în tine însuși și a cunoaște cine ești, că tu de fapt, că tot omul este iad. Dar nu deznădăjdui pentru că Dumnezeu până la iad s-a pogorât. Și unde nu este El?... și ne poate ridica și de acolo! Aceasta una singură trebuiește.

- Preacuvioase Părinte Savatie ați spus că pentru a cunoaște pe Dumnezeu trebuie mai întâi să ne cunoaștem pe noi înșine. Eu cred că tocmai aici este problema cea mai delicată. Cum putem noi să ne cunoaștem pe noi înșine? Cum putem noi să ne vedem păcătoșenia noastră, să ne vedem urâtenia sufletului nostru? Cu ce ochi? Că ochii noștri de cele mai multe ori sunt astupați, cum se spune, cu o foiță de aur, la unii poate de plumb.

- Cu ochii noștri care în Botez s-au deschis, sunt acoperiți, deși sunt acoperiți, dar tocmai uitându-ne la noi înșine, va cădea această placă. Va cădea. Dar cum o vom deschide și mai bine? Ceea ce descoperim în noi înșine să spovedim Domnului, să spovedim preotului, duhovnicului și cerând puterea lui Dumnezeu de a vedea altele și de a lupta cu ele. Pentru că omul păcătos, prin păcatele sale, își știrbește încet-încet și limpezimea dăruită lui și ascuțimea dăruită lui de Botez, astfel încât pecetea pe care o primim noi se acoperă încet, ca orice altă pecete peste care cade praful, peste care cade orice altceva. Dar ea poate fi curățită. Poate fi curățită. Și socotesc că *spovedind nu ceea ce scrie în cărți că ar fi un mare păcat, ci ceea ce-l muștră pe el, atunci în ceasul în care se află el, cu păcatele lui, cu necunoștința și orbirea lui*, fie că astăzi nu înțelege că curvia este un păcat sau orice altceva, dar a înțeles și a simțit că n-a făcut bine când a greșit față de mama lui, sau față de orice altceva, sau a furat.

Spovedește ceea ce ai simțit tu și ceea ce tu ai considerat că este păcat și Domnul te va învăța și îți va deschide ochii și pentru altceva. Dar să nu faci un mare efort de a-și forța mintea să considere păcat ceea ce Duhul încă nu i-a descoperit lui. Că și acesta este un drum spre împietrire și spre falsificarea vieții noastre duhovnicești în care deschizând cărțile de spovedanie ajungem să numim păcate pe care noi încă noi nu le-am simțit. În acest fel îmi aduc aminte de o întâmplare a unui tânăr de la noi de acolo, un „novy russki”. A vrut să se spovedească și intră la părintele. Spovedania asta a făcut-o altcuiva pe urmă. Și spune: „Părinte vreau să mă spovedesc”. Zice: „Bine, dar te-ai mai spovedit vreodată?” Zice: „Nu”. „Du-te și ia o foaie de acolo cu păcate”. La noi la pangar sunt foi cu listă cu păcate. Și tânărul s-a întors și a plecat. Și spune apoi asta altcuiva: „Măi, eu aveam ceva să-i spun lui Dumnezeu. Ce-mi dă mie foaia aia?”. Și el a înțeles mai bine ce este spovedania decât preotul. Pentru că el avea „*ceva anume*” să-i spună Domnului. Acest „*ceva anume*”, care poate să fie o ciudățenie de spovedanie, nu după carte, dar care îl frământa pe el îi va descoperi inima lui, o va limpezi și Domnul îi va da vederea altora, dar să-și urmeze glasul lăuntric și așa să crească întru acest glas, care este glasul Duhului Sfânt din Botez, care strigă în multe inimi dintre tinerii noștri botezați, care fac păcatele și trăiesc în lumea asta, dar au Botezul asupra lor. Și mulți care vin după asta la Iisus Hristos spun: „Eee, de câte ori întorcându-mă de la discotecă

să mă culc simțeam că parcă nu-i chiar bine ce fac eu”. Acest care-ți pare ție „nu chiar bine”, du-te și spune-l.

La un părinte bun, un prieten, vin doi tineri care spovedesc: „părinte noi am făcut legământ ca să nu mâncăm de fruct (dulce) atunci și atunci. Uite am încălcat. Vino și dezleagă-ne!”. „Dar voi ce mai faceți?” Ei trăiau în curvie liniștiți, fără să bage de seamă. Dar acest legământ l-au încălcat și au simțit că au greșit. Și părintele zice: ”Am văzut curățenia lor”. Ei nu și-au dat seama, dar au socotit și au simțit ce este păcat. Domnul, socotesc și cred, că pentru aceasta, pentru blagoslovenia și pentru dezlegarea spovedaniei lor, au aflat și altceva și socotesc că-i va îndrepta pe calea cea bună. Așa să facem și noi. Să ne apropiem. Să ne apropiem de Iisus Hristos, ascultând de glasul care suflă în noi, smintitor de multe ori pentru regulile pe care le avem noi. Dar este un glas care duce spre Iisus Hristos.

- Cum trebuie, pentru că ați amintit de spovedanie, este bine să ne pregătim pentru spovedanie, sau pur și simplu atunci când simțim, așa cum spuneai, atunci când ne mustră conștiința să mergem la părintele duhovnic. Sau mai trebuie să facem și altceva mai mult decât atât?

- Eu socotesc că este bine să te duci să spovedești ceea ce te mustră cugetul. Așa am trăit-o și așa am văzut că rodește bine. Pentru că eu făcându-mi spovedania ca frate (de mănăstire) întru început, având și experiența scrierii de mai înainte, m-am trezit odată după ce mi-am tocmis spovedania: „Măi, părintele o să-mi rupă spovedania asta, n-ar fi bine s-o copiez, s-o am și eu, s-o trag la xerox, că așa o spovedanie extraordinară cum am făcut-o eu poate folosi și la alții să-i învețe cum să se spovedească”. Foarte ușor, și de fiecare dată când îmi făceam spovedania de acasă, cădeam în ispită, căci glasul cel străin îmi spunea: „Vai ce frumos te pocăiești, vai cum ai putut s-o vezi și pe asta, și pe asta ai văzut-o, și pe cealaltă, vai, dar acum nu te mândri și spune: părinte m-am mândrit în timp ce-mi făceam spovedania și chiar și acuma când spun cad în slavă deșartă”.

Să fim atenți la gândurile care ne suflă că în așa fel ne împrăștiem încât ajungem la nimic, batjocoriți. De asta Iisus Hristos ne spune: „Una singură trebuiește”. Vezi ceea ce te mustră pentru început și nu asculta de glasul care ușor te aruncă-n mustrarea cugetului pentru tot fleacul; că ți-ai suflat nasul și nu departe era nu știu ce, că ai simțit că ai fost așa, sau altcumva. Vezi ce este și toate păcatele și greșealele, pentru că noi greșim ca oameni și să nu uităm că în tot ceasul greșim, dar spune înaintea Domnului în tot ceasul și socotesc că Domnul dezleagă. Și tocmai cele pentru care cugetul nu te mai mustră, deși le-ai făcut, cunoaște că Domnul ți le-a iertat, tocmai pentru că nu te mai mustră, dacă tu ești un om îmbisericit, mergi întotdeauna, păzești legătura cu duhovnicul, te împărtășești, dacă te trezești că pentru unele nu te mai mustră cugetul, este pentru că te-ai rugat, ai cerut la Dumnezeu iertare, seara în rugăciune (acolo sunt spovedanii). În toate rugăciunile noastre, în majoritatea sunt spovedanii, așa că să nu te miri că nu mai simți cutare sau cutare, sau cutare. Domnul știe să te ierte, dar cele ce te mustră spune-le și mergi la duhovnicul tău.

Așa făceau și părinții noștri. Nu ne putem închipui în ceata Sfântului Pahomie cel Mare, care avea peste 7.000 de călugări că veneau toți cu spovedanii de-astea de două ceasuri. Închipuiți-vă ce este că până astăzi n-ar fi avut voie să moară toți călugării aceia, pentru că n-ar fi terminat toți de spovedit de atunci până acum, că astea durau sute de ani, dac-ar fi așa. Înseamnă că ei își spuneau gândurile lor: asta am greșit părinte, asta am gândit, un gând, două, nu multe, dar mai des, mai bine. Decât să faci o spovedanie la cinci luni în care să-i povestești istorii și biografii, autobiografii, mai bine du-te la părintele tău și spune-i: părinte asta mi-o fost și asta, și îi ușurezi și lui munca și ție obsesia că uiți păcatele. Nu uiți. Dacă te spovedești o dată pe an mai uiți. Dar eu zic că nu greșești dacă te duci când te mustră cugetul și spui: „Părinte asta am făcut”. Când merge părintele pe alee, sau pe unde-l vezi. Poate nu-l găsești că este totdeauna ocupat, dar tu când l-ai găsit spune-i: am făcut așa și așa. Domnul să blagoslovească. Și când vii atunci la spovedanie nu mai ești mustrat că l-ai uitat. Tu ai spus-o

părintelui și în dezlegarea pe care o primești, acolo sub epitrahil, se numără și toate celelalte pe care le-ai spus pe drum sau în oricare alt loc. Așa că socotesc că bine face cel care-și cercetează duhovnicul când intră în mașină și când vede că iese din biserică și îi spune un cuget dacă-l muștră, bine va face decât să le poarte cu sine.

- Da. Ce-i de făcut însă cu împietrirea inimii? Pentru că mulți dintre noi ne simțim în această stare de împietrire. Ne simțim că nu ne putem deschide nouă, nu ne putem deschide duhovnicului, nu ne putem deschide față de Iisus Hristos în rugăciunea noastră. Ne simțim așa cumva opaci față de toți și față de toate. De ce se ajunge la împietrirea inimii?

- Pentru părăsirea vieții bisericești, pentru călcarea cu bună știință a poruncilor lui Iisus Hristos. *Împietrirea* survine mai ales atunci când omul știind ce este păcatul, de bună voie calcă și nu spovedește. Îndată ce ai făcut-o, ca om, de bună voie, du-te și spune. Du-te acasă și plângi măcar, dacă n-ajungi la duhovnic. Nu repeta o dată, de două ori păcatul cu bună știință. Vei ajunge în împietrire și te vei întreba unde este Dumnezeu, că nu este. Să nu facem lucrul ăsta, pentru părăsirea poruncilor Domnului, pentru despărțirea de viața bisericească, lăsăm rugăciunea. Nu mai citim rugăciuni, nu mai citim psalmi, nu ne mai rugăm deloc, nu ne cercetăm duhovnicul, amânăm spovedania și întâlnirea cu duhovnicul sub diverse chipuri, cum am și spus: „Ei, am văzut că duhovnicul nu are timp, ei, ca n-am găsit un moment prielnic să-i spun tot”. Dar spune-n drum! L-ai prins de mânecă? Zii! Nu lăsa! Spune-i: părinte și-așa, și-așa, și-așa... Și te-ai ușurat. Așa că, pentru asta vine împietrirea. Și încet-încet tot printr-o spovedanie sinceră a toată împietrirea asta: „Uite ce-am făcut. M-am rușinat; părinte; atunci sau n-am ajuns, după aia am făcut așa”- cu inimă simplă. Să nu ne provocăm lacrimi la spovedanie care nu ne vin atunci. Să spunem așa cum este. Iată, părinte, asta și asta și asta am făcut. Și atunci părintele dezlegându-te: „Ia și începe din nou și nu mai fă alea!”. Apucă-te și *puneți un progrămel de rugăciune* sau fii în rugăciune. Să nu lăsăm rugăciunea din viața noastră duhovnicească din care ne hrănim, ca să nu cădem în împietrire. Că după ce-am căzut în împietrire greu ieșim, greu. Dar așa încet-încet, punându-ne program, puțină muncă și cercetarea duhovnicului. Cine-și părăsește duhovnicul - de acolo vine toată suferința. Cine ajunge să se rușineze de duhovnic sau să fugă cu viclesug de el - „of ce bine că părintele nu are timp, că de fapt nu eram pregătit” - să n-avem gânduri de astea! Este un gând viclean de la vrăjmașul și în așa fel va lucra încât tu mai des o să vezi că părintele n-are timp și spui: „dar, părinte, sunteți obosit, poate vin data viitoare”. Nu da tu sfaturi duhovnicului! Spune-i ce ai de zis. Așa că, pentru asta ne vine împietrirea. Mai aproape de duhovnic, mai aproape de rugăciune, mai aproape de Dumnezeu!

- Da. O altă meteahnă, aș putea spune a multora dintre noi, este și cea a lenii duhovnicești. Când nu ai chef, cum se spune, n-ai chef de nimic și de nimeni, n-ai chef de rugăciune, de Dumnezeu, n-ai chef să mergi la Biserică. Ce înseamnă asta?

- Asta înseamnă că am fost luați în brațe cu totul de cel care este împotriva lui Dumnezeu. Iarăși pricinile sunt cam aceleași. Toate au un început și începutul ăsta, da este *lenea*, este *uitarea*, este *nepăsarea*. Noi întâi uităm cine suntem și la ce suntem chemați și ne legăm cu lumea aceasta și cădem în faptele ei. Dar după ce am căzut în faptele ei ne cuprinde o lene, așa încât cu anevoie ne mai întoarcem la celelalte. Și dacă zăbovim mai mult în această lene ne cuprinde deznădejdea de a ne mai întoarce la celelalte și atunci glasul ne șoptește că mai bine am continua astea ale lumii, măcar o bucurie să avem. Așa că omul, iarăși din uitare, din nepăsare și din lene cade, dar lenea îi vine pentru că nu este profund, nu se apleacă asupra sa ca să-și aducă aminte de moarte, ca să-și aducă aminte de ceea ce este el și atunci s-ar nevoi ceva mai mult și atunci ar lăsa lenea, uitarea, uitarea de sine și ascultarea de glasul lumii acesteia cu toate prostiile ei. Să nu ne prea amestecăm în cele ale lumii pentru că este un duh de mare trândăvie care se propovăduiește la televizor, la radio, cu toate reclamele astea, o mare trândăvie și curvie și deșertăciune, dar în primul rând trândăvia asta deșartă: „Du-te...

vai... reclame... merg la mare, merg la munte”. Dar din care bani mergi tu la mare și la munte? Asta nu gândești tu atunci. Dar începe a visa deșertăciunile acestea și stă în patul lui și trândăvește pentru că îl arată pe ăla la televizor care trândăvește la fel ca el și cade în duhul lumii, în *duh de trândăvie ucigașă*, care să nu-l îmbrățișăm. Toată comoditatea asta a lumii occidentale care se înfățișează în reclame nu este nimic altceva decât o hrănire și o întreținere a trândăvirii care este în noi, în om, în omul leneș și în grași, cum este în psaltire: „*Mâncat-au și s-au închinat toți grașii pământului, înaintea Lui vor cădea toți cei ce se coboară în pământ*” (Psalmul 36, 27). Gras nu numai în sens biologic, dar așa ne îngrășăm noi și ne săturăm noi de toată spurcăciunea lumii asteia. Și să ne mai ferim de ele, dacă tot suntem ai lui Hristos și ne-am osebit în ceata lui. Să ne mai ferim de televizoarele astea, de porcăriile care ne stau în cale, de pretutindenii care ne asaltează și atunci socotesc că vom mai scăpa și de lenea asta, ca să știm, să nu uităm ai cărui duh fii suntem, cum spune Mântuitorul: „*Suntem fiii Duhului lui Hristos*” care n-are nimic amestec cu lumea aceasta. Și așa încet-încet scăpăm: „*Depărtează-te de rău și fă binele!*” (Psalmul 36, 27). Înainte de a face binele cel bisericesc, duhovnicesc, să ne depărtăm măcar de răul lumii acesteia, *osebiți-vă* și atunci să înaintăm. Dar până nu vom ieși din răul lumii cum vom putea lupta cu lenea, cum ne vom putea ruga, dacă suntem acolo, în mijlocul lor. „*Fericit bărbatul care n-a umblat în șfatul necredincioșilor și în scaunul pierzătorilor n-a șezut*” (Psalmul 1, 1). Fericiti toți cei care iau în serios acest cuvânt și îl fac.

- **Cuvântul este foarte important, important să avem cuvintele lui Iisus Hristos, dar iată, părinte, ce vedem, dar mai ales ce auzim vorbindu-se e parcă contrariul, și anume vorba asta în zeflema, sau ironia care o întâlnești la tot pasul și la oamenii din biserică și la oamenii care nu sunt în biserică. Ironia asta nu pervertește puterea cuvântului și nu te disprețuiește pe tine cel care ironizezi sau pe care ironizezi?**

- Trebuie mare atenție cu ironia pentru că uneori ne folosim de ea, pentru că mai bine dacă vrem să ironizăm să ne învățăm de la Iisus Hristos. În unele locuri a făcut-o și el pentru că oamenilor s-a adresat și le-a zis: „*N-am venit să chem pe drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință*” (Matei 9, 13). Adică, voi care vă credeți drepti, n-am venit pentru voi, stați liniștiți - a ironizat. Dar uitați-vă scopul este mântuitor. Dar noi ironizăm pentru a ne pune pe noi în valoare, pentru a ne arăta ascuțimea minții noastre. Că noi ne-am arătat că, vai, mai știm și asta și asta și l-am batjocorit pe celălalt de lângă noi, l-am ucis, l-am ucis, pentru că nu l-am spus pentru a-l zidi. Atunci aceasta nu este de nici un folos. Să fim cu mare băgare de seamă pentru că într-adevăr toate glumele, toate ironiile pe care le facem ne deșartă cuvintele de sens, de puterea lor pe care o au și ajungem în nimic, ajungem noi înșine o ironie, încât nici noi nu mai știm cine suntem de fapt. Așa că, să nu ajungem la asemenea cuvinte pentru că *ceea ce vorbim socotesc că și suntem*.

- **Preacuvioase Părinte Savatie, o altă problemă a vremurilor noastre este împrăștierea minții. De ce ajunge omul în situația aceasta și ce e de făcut ca să se adune întru sine, să-și facă rânduială din nou în minte?**

- Am mai zis, eu cred că prima treaptă, și asta ne-o spune David, asta ne-o spune Scriptura, este să ne îndepărtăm de la rău. Înainte de a încerca a face binele, acest mare bine care este în neîmprăștierea minții, când neîmprăștierea minții vine din regăsirea și restabilirea integrității noastre ca făptură care suntem alcătuiți din trup și din duh și când duhul stăpânitor își reia locul lui cel drept în alcătuirea noastră, când nu se mai împrăștie devine ceea ce este el, devine puternic, devine stăpânitor. Așa că până a ajunge la acest mare bine trebuie să ne îndepărtăm de răul în care ne aflăm, în mijlocul căruia trăim și zăcem, răul lumii acesteia din care și noi facem parte pentru că și noi suntem în lumea aceasta și mai ales noi suntem lumea aceasta. Să nu uităm să ne îndepărtăm, am zis simplu vorbind, de la toate lucrurile astea care nu ne aduc nici un folos. Primul lucru să întrebăm la ce ne folosesc și zic aici ceasurile pe care le petrecem la televizor. Întreabă-te la ce-ți folosesc și dacă nu le găsești vreo utilitate, nu mai fă.

Când te duci încolo sau înapoi, întreabă-te de ce mergi și unde mergi și până la urmă care este finalitatea. Nu este nici o finalitate. Nu le mai fă și adună-ți tu timpul tău, fii stăpân pe timpul tău. Tot timpul ăsta umple-l cu ceva, dă hrană bună minții, pentru că *mintea ta cu ce o vei hrăni, aceea va fi*, că este ca o moară, dar este și liberă și are puterea de la Dumnezeu, ca dovadă a nemuririi și stăpânirii sufletului nostru, are puterea de a umbla într-o clipită: acuma-i la stele, acuma-i la mare, acuma-i la capătul lumii, acuma-i la un om sau la celălalt. Are flexibilitatea și puterea de a umbla unde vrea. Țasta este sufletul nostru și socotesc că acolo unde este mintea noastră, acolo este sufletul nostru, și acolo unde este sufletul nostru suntem noi. Așa că să fim cu băgare de seamă. Tocmai din această cauză cu atâta asprime vorbesc Părinții despre împrăștierea minții, tocmai din această cauză Iisus Hristos ne spune că cel care a fost cu mintea după o femeie a și păcătuit cu ea, tocmai pentru că mintea noastră este din sufletul nostru și unde umblă mintea noastră acolo sufletul nostru și noi întregi suntem. Din cauza asta ce hrană dăm minții noastre, mintea noastră are puterea și însușirea de a se mula după toate ce le vede și le trăiește atunci să scoatem din ea toată spurcăciunea, să nu mai hrănim pentru că noi înșine avem destulă spurcăciune, care va hrăni mult timp mintea noastră în așa fel încât nu o vom putea stăpâni, chiar de ne vom duce în pustie. Ce să mai zic dacă noi tot timpul hrănim cu cele din jurul nostru. Să scoatem cât putem toată prostia televizoarelor. După asta, cu oamenii deșerți să nu ne mai întâlnim, *să n-avem amestec cu oamenii deșerți care nu ne vorbesc nouă cele bune, care caută deșertăciunea lumii acesteia*, pentru că la fel ca și ei vom fi. „*Cu cel înțelept, înțelept vei fi, cu cel cuvios, cuvios vei fi, cu cel îndărătnic te vei îndărătnici*”. Și asta o vedem noi. Oamenii răi, *prieteșugurile rele strică obiceiurile bune*, spune Apostolul Pavel. Dar era o zicală încă de la grecii vechi, așa încât să urmăm acest drum și așa să ne regăsim pe noi și să avem confort psihologic, duhovnicesc pentru a ne păzi mintea noastră în cele bune hrănind-o în locul hranei vechi cu cuvinte din Sfânta Scriptură.

Să citim Sfânta Evanghelie zilnic, să citim din Psalmi, să citim din tâlcuirile la Sfânta Evanghelie, pentru că nevoie este minții păcătoase și minții robite de patimi să înțeleagă cuvântul Evangheliei. Să citim tâlcuirea Părinților care au făcut-o pentru noi, cei mai greoi la minte. Și așa hrănindu-ne mintea, făcând prietenii duhovnicești cu oameni duhovnicești, în primul rând apropiindu-ne de duhovnic, *fiind mai des în Biserică, dar și acasă în Scriptură*, dar încet, încet osebindu-ne, însingurându-ne, în așa fel încât și mintea noastră urmând voinței noastre se va unifica și va ajunge la neîmprăștierea, cea care nu este altceva decât distrugere și *această împrăștiere este moarte sufletului*, descompunerea sufletului, așa cum putrezirea trupului este descompunerea trupului, așa împrăștierea minții este descompunerea și ceea ce ar putea fi putrezirea sufletului, a duhului nostru. Să nu lăsăm viermișorii ăștia să ne ia, ci să-i smulgem și să-i aruncăm, să-i băgăm la oțet sau la ce știm, care este postul, nevoița, toată asprimea și în așa fel ne vom salva duhurile noastre și cu alifia împărțășaniei, ele își vor reveni și vor fi vii.

- Da așa este. Însă ne atrage atenția Sfântul Serafim și Cuviosul Siluan, mai aproape de noi, că și postul și nevoița și privegherile nu-s decât mijloace pentru dobândirea Duhului Sfânt. Vreau să vă întreb, părinte, pentru că resimt lucrul ăsta la tot pasul, în mine, la cei de lângă mine: De ce creștinul, fie creștinul ortodox, nu mai caută Duhul Sfânt, nu-l cunoaște pe Duhul Sfânt.

- Tocmai pentru că, am zis, oamenii s-au amestecat cu lumea și cu faptele lumii acesteia și-n loc să ducă biserica în lume - „*Cu pace să ieșim*” - în loc să ducă ei duhul păcii pe care îl primim de la Iisus Hristos în Sfânta Liturghie, să-l ducă-n lume, au adus lumea în biserică. Și în acest fel ne-am încălzit așa de binișor cu toată spurcăciunea lumii, încât neavând învățători care să ne spună că nu aceasta este viețuirea pe care ne-a lăsat-o Dumnezeu, am luat de bună și am considerat că ăsta este creștinismul, dar creștinismul este ceva mult mai adânc, mai răscolitor. Așa că dacă oamenii au ajuns să nu mai caute pe Duhul Sfânt, este pentru că socotesc că ceea ce au ei este suficient, și că ce fac ei este chiar creștinismul și viața

bisericească. Dar se înșeală amarnic. Pentru că sunt mulți așa, da sunt mulți așa, dar Ioan Gură de Aur atunci când a fost întrebat: „Dar ce noi nu ne vom mântui? Numai călugării cei din munți?”. Și Ioan Gură de Aur cu multă ironie duhovnicească le spune: „Dar cine-a zis că toți se vor mântui?”. Așa și noi, să nu cădem în ispita autosuficienței, că ceea ce facem noi este ceea ce trebuie chiar dintru început, să lăsăm la o parte sfinții, să lăsăm la o parte Sfânta Evanghelie și să nu cădem în ispita de a spune: „Aceasta a fost cândva, astăzi nu se poate, sunt alte vremuri. Atmosfera culturală ne impune un alt fel de trai și de a vedea lucrurile și credem că și Biserica este timpul să se adapteze și să nu mai fie așa de închistată”. Așa că din cauza ispitei acesteia prostești, oamenii ajung să nu mai caute pe Duhul Sfânt și ajung să-și irosească viața. Se ostenesc, se scoală dimineața, merg la biserică, măcar singura osteneală pe care o fac, dar o fac degeaba pentru că nu știu de ce o fac. Așa că să ne întoarcem, să lepădăm prostiile astea de la noi și să primim Evanghelia și sfinții chiar dacă noi vedem că nu facem ceea ce citim, vedem că ne mustră ceea ce citim, și chiar dacă nu vrem să începem a face, dar măcar să nu spunem: „Astea-s prostii din patericuri, povești, așa ceva nu se poate face”. Dar să spunem: „Eu nu pot face, dar fericiți cei care au făcut. Rugați-vă pentru mine, sfinților Macarie, Arsenie, care puteați să stați în stările astea. Eu nu pot”. Dar cinstește pe Sfinții lui Dumnezeu. Nu da cu piciorul, așa încât ajungi pe la facultate și sunt profesori care spun că patericurile astea-s invenții. „Cum nu poate face așa? Ce-s cu proștii ăia că or stat în Lavra la Pecerska și s-or închis așa? Oare Dumnezeu vrea așa ceva?”. Bine tu nu poți face asta, dar nu huli. Și zic, este un bun început că „duhul umilit și smerit Dumnezeu nu-l va urgisi”. Nu zic acuma ca toți să ne apucăm să facem, bine ar fi, dar totuși Dumnezeu nu ne-a cerut să stăm pe stâlpi. Este adevărat că nu ne-a cerut să stăm pe stâlp, e adevărat că nu ne-a cerut să stăm zece ceasuri în picioare. Toate astea sunt adevărate și nimeni nu ne cere și nici până astăzi nu le cere. Omul le-a făcut de bună voie, dar să nu-l hulesc pe cel care le-a făcut. Când am văzut că Dumnezeu a binevoit în el, îi văd moaștele, mă închin la ele, să nu hulesc Duhul Sfânt, chiar dacă eu nu voiesc să fac (urmez) asta. Și este un bun început și socotesc că Dumnezeu va căuta la inima smerită. Asta-i viața. Și Dumnezeu dă Duhul Sfânt, Cel pe care nu-l caută creștinii noștri, pentru o astfel de atitudine decentă măcar, cuvioasă. Pentru că este moștenirea Bisericii la care tu mergi, moștenire de mii de ani și dacă tu așa de ușor o calci în picioare, de ce mai mergi la biserică asta? Dacă socotești că ea 2000 de ani a greșit, de ce mai mergi la ea?

- Ați pomenit de Sfinți și îmi vine în acum în minte un cuvânt de la Cuviosul Paisie Aghioritul, un sfânt al zilelor noastre, care spunea că mulți sfinți ar fi dorit să trăiască în vremurile noastre ca să se nevoiască. La ce credeți că făcea referire Cuviosul Paisie?

- Tocmai la starea pe care am descris-o, că a intrat duhul lumesc în Biserică, că ni se vorbește despre împărtășanie ca despre un pericol pentru viața noastră. „Vă împărtășiți și o să vă îndrăciți” - auzi astfel de expresii de la preoți. „Să nu se împărtășească așa des să nu se îndrăcească”. Și astfel de nebunie care bânuie în mințile noastre, timpul nostru și cu adevărat este o mare nevoie să faci cele ale Domnului astăzi în Biserică și să rabzi toată tensiunea celor îndreptați cu antenele lor de nici nu știu cum să-i numesc, care te văd și cum ai pășit, cum te-ai întors: „Ăsta-i ăla care se împărtășește, ăsta-i ăla care ce l-o apucat, se roagă noaptea. Sunt nebuni ăștia. ăsta e așa...” socotesc că asta este o nevoie ca să rabzi toate, să vezi toate astea, să duci durerea asta în inima ta pentru că este Biserica pe care a lăsat-o Hristos oamenilor, este Biserica pe care Iisus Hristos a agonisit-o cu scump sângele Său. Și această Biserică ce-am făcut noi dintr-înșă și ce facem? Durerea pe care o duci în vremurile noastre, tocmai pentru vederea a ceea ce trăim este nevoia la care cred că se referea Sfântul Paisie Aghioritul. Pentru că, cu adevărat, și aceasta este mai mare, ne spun părinții, decât toate nevoițele și pustniciile celor vechi, care trăind într-un oarecare confort bisericesc erau păziți de episcopii care făceau sinoade în care luau niște hotărâri bune, în care erau atâția sfinți adunați la o grămadă în toate pustiiile, pe care noi îi cinstim acuma. Și îi cinstim: cei 20.000 de mucenici. Mă gândesc acum să vină o prigoană, de unde scoatem noi 20.000 de mii

de mucenici? Vă dați seama ce vremuri. Nu zic că erau mai bune, dar se vede că era altă atmosferă. Nu zic că era o Biserică mai bună, era o atmosferă care noi astăzi n-o mai avem și viețuirea astăzi ni se socoate nouă nevoiță desăvârșită și suficientă dacă nu vom cârți, dacă nu ne vom sminti și dacă nu ne vom ridica împotriva Bisericii și nu ne vom osebi de adunarea din care facem parte, cu toate smintelile acestei adunări, că mulți au ispita de a se osebi văzând păcatele preoților și ale ierarhilor, cad în ispita de a se osebi și de a face biserică aparte. Și avem din astea.

Dar cei care înfruntă și rabdă cu smerenie și cu rugăciune și cu dragoste, tot ceea ce noi facem și cei din jurul nostru, această nevoiță pe care mulți sfinți poate și-ar fi dorit-o și de aceea socotesc că trăim un timp care nu este lipsit de sfinți. Avem mulți sfinți pe care nu-i cunoaștem, tocmai pentru că trăim în vremea în care sfinții nu sunt cinstiți, pentru că dacă Sfântul Simeon Noul Teologul și l-a cinstit deodată, încă nu murise bine părintele lui duhovnicesc, Simeon a și început să-i facă slujba. Noi astăzi avem mulți sfinți printre noi și moaștele de acuma le știm, și totuși nu cinstim și spunem: „Numai nu sfinți la noi astăzi, noi suntem cei mai mari sfinți. Cutare, cutare și cutare. Noi vă arătăm etalonul sfințeniei... domn profesor și așa mai departe”. Așa că este un timp în care trebuie mare nevoiță în care să rabzi cu înțelepciune.

- Cum vedeți vremurile astea pe care le-ați descris și caracterizat atât de bine? Seamănă ele cu vremurile de pe urmă, cu vremea cernerii?

- Fără îndoială că este o vreme a cernerii. Văd toți și ne spun și părinții noștri care-i mai avem și bătrânul meu Selafiul (trecut între timp la cele veșnice) și Părintele Rafail Noica mi-a zis că a fost în Sfântul Munte Athos la Părintele Iosif Vatopedinul (născut și el între timp, în viața cea cerească și veșnică) și același lucru spune, că nu mai este vremea pentru a lucra nimic. Este vremea pentru a ne ruga și a ne păzi, a aștepta, pentru că fără îndoială este vremea cernerii și fiecare dintre noi să se simtă în această sită care-l clatină de colo în colo. Iaca-iaca o gaură prin care poate cade și tot ne ridicăm iarăși și iarăși, pentru că se cerne și noi vedem pe noi înșine și pe frații noștri câți cad din Biserică, câți cad în plasele lumii acesteia. Și fiecare dintre noi știe și cunoaște astfel de oameni. Așa că se ne rugăm și să ne păzim. Este vreme grea, este vremea libertății în care fiecare este lăsat să facă ceea ce vrea și de va voi să facă bine, bine va face, dar va voi să facă rău, rău va face, nu-l oprește nimic. Înainte erau legi care-l opreau. Acuma legile se ridică chiar și a lumii acesteia pentru că se îngăduie lucruri pentru care mai înainte se făcea pușcărie (nota autorului: cum ar fi avortul, homosexualitatea și pedofilia. În Republica Moldova, de exemplu, vârsta permisă a relațiilor sexuale liber consimțite a coborât de la 16 la 13 ani, ș.a.), acuma iată nu se mai face și cred că încet-încet se vor ajunge la libertăți și mai mari încât cine va voi să facă rău îl va face și cine va voi să facă bine, va face, după cum avem și în Sfânta Scriptură la Apocalipsă: „*Cine vrea să se spurce, mai spurcă-se și cine să se sfințească, mai sfințească-se*”. Așa că și pe noi Dumnezeu să ne ajute să vedem în care parte mergem, veghind asupra noastră înșine să lucrăm pentru că liberi suntem și de la Dumnezeu și de la oameni să lucrăm ce vrem.

- Ați spus că este vremea de rugăciune. Ori spuneți mai înainte, constatăm și noi că totuși omul nu-și face vreme de rugăciune. Cum poate totuși omul acesta al veacului XXI care putem să-l caracterizăm ca omul cu agendă plină, are o agendă în fiecare zi, cumva impusă de context sau el și-o umple și spune nu mai am timp. Dimineața nu am timp că de abia mă pot trezi, seara sunt frânt de obosit. Totuși cum se poate ruga? Există o șansă, o posibilitate, o alternativă pentru omul prins în atâtea lucruri să se roage. Și cum să se roage?

- Fără îndoială, de aceea am și zis, oamenii aceștia cu agenda plină, îi vedem stând la televizor câte două ceasuri, patru ceasuri, cinci ceasuri, fără să bage de seamă și zic destul îi este să scoată televizorul și timpul ăla de la televizor. Un ceas, jumătate de ceas pe zi să se roage și socotesc că, cu timpul vom vedea că avem mult mai mult timp pentru rugăciune. Sunt o

mulțime de lucruri pe care noi le putem scoate din viața noastră fără ca viața noastră să devină mai săracă. Și dacă vom umple aceste goluri lăsate de lucrurile deșarte cu o rugăciune, viața noastră va fi și mai plină și vom avea și limpezimea de a alege și de a cunoaște ce trebuie să facem în toată ziua, așa fel încât nu vom mai avea nevoie de agendă, vom ști ce trebuie să facem și nu va mai fi împrăștierea asta. Din cauza împrăștierii omul are nevoie de toate astea. Să cunoască mai bine ce are de făcut. Dar asta și prin rugăciune, puțină rugăciune. Să nu lase chiar nimic. Dimineața dacă s-a sculat, nimeni nu-i spune să facă jumătate de oră de rugăciune. Cinci minute, dar trei minute, dar un minut să spui: „Binecuvântat ești Dumnezeul nostru”. Să facă o închinăciune din toată inima lui, să-i facă o spovedanie: „Doamne lumea aceasta o aleg în loc de Tine, că iată te las și ies în lume, și iarăși nu mă rog. Binecuvintează Tu toate intrările și ieșirile mele și cunoaște cine sunt eu și neputința mea și ajută-mă să ies odată din toate astea în care mă aflu”. Destul îi este lui jumătate de minut de va face o spovedanie de-asta din inima lui și va ieși, socotesc că Domnul și peste zi îi va trezi suspinul ăsta în inimă și seara când ajunge să spună: „Doamne toată ziua am dat-o lumii acesteia și în deșert am cheltuit ziua că am putut să stau cu un om la vorbă două ceasuri și în stradă m-am întâlnit cu unul și jumătate de oră am vorbit. Nici nu am băgat de seamă cum o trecut, dar Ție nici trei minute nu ți le dau, pentru că așa sunt eu. Caută spre mine, învață-mă, ajută-mă să ies odată și odată și să nu mor așa”. Zii așa și fă cruce la pat cu toată neputința ta, cunoscându-ți smerenia, nu ascunzându-te de Dumnezeu cu rușine îngâmfată ca Adam, că „vai iar nu-mi fac pravila”. N-o vrut Dumnezeu pravilă de la tine, dar spune ce-ai mai făcut, zii ce mai simți și cere binecuvântare peste tine. Nu te rușina.

Nu zi că Domnul nu mă va binecuvânta pe mine care nu-mi fac pravila. Cere și Domnul te va binecuvânta și când vei cunoaște asta, vei suspina și vei plânge și vei binecuvânta pe El și așa încet vei ajunge să simți nevoia să mai stai cu acest Dumnezeu bun și iubitor de oameni care toate ți le iartă și te așteaptă cu blândețe adâncă și înduioșătoare, pe tine cel care nu-i acorzi nici o importanță și vei sta cu El și atunci aceasta nu va mai fi o problemă și astfel de întrebări vor dispărea, că Duhul te va învăța ce este rugăciunea. Asta să facem. Lăsați, scoateți de tot pravile din mintea voastră dacă ele vă împovărează și vă despart de Dumnezeu și „mărturișiți-vă Domnului că este bun, că în veac este mila Lui”. Faceți asta dimineața, seara și de câte ori vă aduceți aminte de El și El nu ne va uita.

- Preacuvioase Părinte Savatie, credința noastră este o credință a bucuriei și cu toate astea vedem că marea majoritate a creștinilor noștri sunt așa mai posaci, mai posomorâți, triști așa putea spune. Cum poate un creștin, sau ce trebuie să facă ca să redescopere bucuria credinței în Hristos, bucuria vieții în Hristos?

- Trebuie să-l cunoască pe Hristos și să nu mai trăiască în închipuirile minții sale, ca și așeară când a afirmat cineva că „în Ortodoxie eu deznădăjduiesc, mă duc la alte confesiuni”.... Asta pentru că n-ai cunoscut ce este Ortodoxia. Nici nu știi în care Biserică mergi și de ce mergi acolo, pentru trândăvirea și trăirea, înțepenirea în mintea noastră, în formele noastre, ne apropiem de biserică pradă de aceste forme.

Să-l cunoaștem pe Iisus Hristos Cel care a sfărâmat legea pentru a ne da nouă vremea harului și a dragostei și dacă și așa te împovărează și obosești și nu-ți este de nici un folos, încearcă și fă ceea ce vrei tu să faci. Cum vrei să te rogi? Vreau așa că uneori părinte citesc mai bine din psalmi. Dar citește mai bine din psalmi. *Fă ceea ce-ți este în duh*. Azi așa, mâine așa și vei avea bucurie, vei avea bucurie. Cunoaște pe Iisus Hristos, apropie-te de El! Te obolesc formele, dar roagă-te și mergi, mergi cum știi. Să nu cazi! Cum ne spune Sfântul Apostol Pavel: „Ați luat un duh al slobozeniei, un duh al libertății. Numai că libertatea voastră să nu fie spre păcat, spre plinirea patimilor trupești”.

Așa că în acest duh al slobozeniei trebuie să umblăm. Citiți. Eu văd, creștinii noștri nu citesc deloc, sau foarte rar, Epistolele lui Pavel, Epistolele Apostolilor care ne învață viața duhovnicească și bisericească. Asta sunt Epistolele: felul de-a ne ruga, felul de-a ne purta,

felul de-a posti, cum postim, cum facem. Ne spune Apostolul Pavel: „Cine postește pentru Domnul postește, cine nu postește pentru Domnul nu postește”, cine face una, dar vezi cugetul tău ce spune. Fă înainte de a face un lucru înțelegere cu Dumnezeu, un legământ: „Doamne Tu știi că mă duc la omul acesta sau că gust din această mâncare, dar asta ca să nu-l supăr pe el”. Dar vezi cugetul tău. Dacă așa este în cugetul tău fă-o, dar nu te mai tulbura și orice alt lucru de la oameni care nu mai fac legământ cu Dumnezeu, dar cu cărțile de sfaturi duhovnicești pe care le citesc și atunci suferă, pentru că într-un loc scrie așa, dar în alt loc scrie așa. Și de ce părintele cutare zice așa, dar părintele așa, pentru că sunt în duhul libertății, cel al noului legământ. Unul are dreptate și celălalt are dreptate, dar tu ce alegi? Problema este de tine. Tu, cine ești? Care sfat ți se potrivește ție? Tocmai, iarăși ne întoarcem, *pentru că nu te cunoști pe tine, suferi*, pentru că nu știi care sfat să alegi, pentru că nu știi cine ești tu. Așa că să ne întoarcem la noi și vom avea bucurie, mergând cu *mai multă îndrăzneală*, îndrăzneală pe care am avut-o în lume, până la a veni în Biserică când am lăsat-o la poartă și am îmbrăcat toată *uscăciunea asta, care este străină de Ortodoxie*. Asta nu este Ortodoxie. Nu așa a fost Biserica. Am moștenit acum câteva secole, tocmai de care nu ne sunt proprii nouă și vin și se bat cu pumnul în piept și zic: „Uite ăștia aduc modernism și ne calcă nouă ceea ce ne-or lăsat părinții noștri. Da părinții noștri ne-or lăsat, avem de două sute de ani toată moștenirea asta, uscăciunea asta”.

Să ne întoarcem la Sfânta Evanghelie, la Sfinții Apostoli, la slujbele noastre bisericești. Dacă le vom citi, vom fi mai atenți la Liturghie, chiar și la Vecernie și la rugăciunile care le avem. Sunt minunate și să ne învățăm din ele. Să mai citim din Sfinții Părinți, din Ioan Gură de Aur, din Grigorie de Nyssa, din toți care-i avem. Să nu-i lăsăm. Ortodoxia are o mare bogăție. Nu se termină prin a învăța să pui lumânare în partea dreaptă sau în stânga. Nu s-a terminat Ortodoxia cu un carnețel din asta. Așa fac ăștia cu sectișoarele lor care fac cursuri și într-o lună ești propovăduitor, poți să vestești Evanghelia la toată lumea. Dar la noi nu se termină. Noi toată viața avem ce învăța, avem o moștenire, avem Sfânta Scriptură. Să le cercetăm și socotesc că de acolo multă bucurie vom trage. Vom căpăta libertatea pentru că autoritățile la care vom face referință nu vor fi părintele cutare sau cutare, vor fi Sfântul Apostol Pavel, Sfântul Ioan Gură de Aur, Sfântul Vasile și mai presus de toate, Iisus Hristos. Dar pentru că nu știm Scriptura, nu citim, pentru că nu știm, atunci ne poticnim în diferite sfaturi și practici care le vedem în jurul nostru și ele atunci când nu se potrivesc sufletului nostru suferim și nu avem cu ce să ne apărăm. Nu avem replică, pentru că noi am fost obișnuiți și trăim într-o lume în care întotdeauna trebuie să ai o replică. Gata trebuie să ai un as în mânecă. Așa că asul în mânecă îl vom avea dacă vom citi și vom cunoaște și vom fi mai odihniți, dar nedespărțiți de duhovnic, ca duhovnicul să acopere toate. Și dacă vrei să ai bucurie, roagă-te Domnului ca să-ți dea un duhovnic pe bucuria inimii tale, pe voia inimii tale, căci aceasta ne învață și aceasta este duhovnicie. Așa făceau părinții, se duceau și-și căutau duhovnic și se lipeau de duhovnic. Nu veneau și nu erau mâhniți așa, nu erau obligați să se spovedească la cineva anume. Așa că *să ne întoarcem la ceea ce este Biserica și să nu mai rămânem în muștrările noastre de cuget că nu ne sunt de folos*.

- Preacuvioase Părinte Savatie ați spus la un moment dat că în zilele noastre Sfinții nu mai sunt cinstiți. Însă tot în dialogul nostru ați spus că există sfinți printre noi și credem că există și pentru acești sfinți, știm că Dumnezeu ține lumea și ne ține și pe noi în viață. Acum aș vrea să vă întreb, este o întrebare poate personală: De ce sfânt sau sfinți sunteți Sfinția voastră mai apropiat și ce folos aveți din această apropiere, această legătură pe care o aveți cu acești Sfinți?

- Mai întâi cu Apostolul Pavel și cu Sfântul Ioan Gură de Aur, apostolul pentru învățătura dragostei și a libertății, Pavel care ne-o dă atât de clar și de limpede și cu atâta putere, pe înțelesul nostru, dacă vom citi Epistolele vom găsi. Pentru că a fost iubit și a iubit pe Iisus Hristos. Și pe Ioan Gură de Aur pentru Liturghie și pentru că este în același duh și de același

legământ și prietenie cu Pavel, pentru că-i avem și împreună îi cinstesc pentru Liturghie și pentru dragoste, și pentru pogorământul și înțelepciunea cu care au lucrat cu păcătoșii, care reieșea din dragostea pe care-o aveau și dragostea era de la Iisus Hristos, care a venit să ne mântuiască pe noi, pentru jertfa cu care s-au jertfit pentru Biserică și pentru aproapele lor, și pentru că ceea ce au vorbit au și făcut și ne sunt nouă pildă tuturor. Socotesc că strălucesc în Biserică marii noștri luminători și nu în zadar Iisus Hristos ne-a lăsat Liturghia de la Ioan, în felul în care el ne-a potrivit-o. Acesta este mare, mare sfânt și stâlp al Bisericii dacă Iisus Hristos a binevoit ca jertfa Lui să fie adusă așa cum a rostit-o și a trăit-o în inima lui Ioan, în multe locuri. În primul rând. După asta mulți călugări: Antonie cel Mare, Sfinții Părinți din Pateric, Antonie, Pahomie sau alții pe care-i pomenesc cu multă dragoste. Mai am și câțiva Sfinți nebuni (pentru Hristos): Sfântul Simeon cel nebun, Alexie, Andrei cel Nebun, toți sfinții ăștia, Moise Arapul, toți sfinții ăștia mari, am o mulțime, mai ales din cei care de multe ori, stau și mă gândesc, lumea îi lasă la o parte, pentru că pe Sfântul Ioan puțini îl cinstesc, deși merg la Liturghia lui. Tocmai pentru că ne-am ferit de Liturghie îl pomenim dar nu știm cine a fost și ce-a făcut. Sfântul Apostol Pavel, da Sfinții Apostoli Petru și Pavel îi prăsnuim vara și atunci mergem la multe hramuri. Dar nu-i citește nimeni Epistolele. Sfinții pustiei și Antonie, și toți sfinții, puțini le știu. Avem alții câțiva, dar eu i-am iubit și m-or ajutat în toată viața mea și în tot ceea ce fac și mulțumesc lui Dumnezeu că ni i-a lăsat și pentru învățătura pe care ne-au lăsat-o ei și felul de-a înțelege drept Biserica și Evanghelia, moștenire fără de care eu nu știu ce-ar fi fost astăzi dacă n-am fi avut pe Pavel care să ne tâlcuiască viața noastră bisericească, și pe Ioan să o ducă mai departe și pe toți care din duhul lor și duhul lor, pentru că este același duh al lui Iisus Hristos, trăiesc în lumea asta.

- Dintre Sfinții și Părinții contemporani care vă sunt cei mai apropiați de suflet?

- Sfântul Siluan, Părintele Sofronie, pentru că este același duh, de fapt e același și alții nu prea știu eu mulți. Dar mai întâi de toate, părintele meu, pentru că eu socotesc că e un părinte mare și un sfânt al lui Dumnezeu deopotrivă cu sfinții cei care sunt în ceruri și ca unul trecut printre ei e bătrânul meu Selafii, pe care-l iubesc deși pentru mulți este sminteală pentru că oamenii au încetat să mai trăiască duhovnicia așa cum trebuie. Fiecare dacă-l va vedea pe duhovnicul său ca pe un sfânt, ca pe cei din ceruri, nu va greși, dimpotrivă bine va face și dacă va lua cuvântul lui ca din gura lui Dumnezeu. De aceea o zic cu toată dragostea și că asta mi-i părintele unul dintre sfinții care trăiesc astăzi și pe care eu îl cinstesc și mulțumesc lui Dumnezeu de binecuvântarea de a mi-l fi dat în cale și cel mai mare dintre toate darurile care mi le-o dat Dumnezeu este că mi l-a dat pe părintele Selafii care să mă binecuvinteze și să mă călăuzească. Cel mai mare dar al nostru să-l știm este ca Dumnezeu să ne dea un părinte duhovnicesc care să ne nască în duh, căci spune Sfântul Simeon Noul Teolog, care mult vorbește despre duhovnicie că așa cum în viața trupească nimeni nu se poate naște fără un părinte (trupesc), în viața duhovnicească tot nimeni nu se poate naște fără un părinte (duhovnicesc). Cine s-a născut, în duhul s-a născut, pentru că un părinte care avea duh le-a dat acest duh și i-a născut. De aceea cel mai mare dar este, spune Sfântul Simeon, cred ca chiar mai mare decât Botezul, căci mulți s-au botezat, dar neavând călăuzitori s-au pierdut, deși pare smintitor, dar acesta este botezul cel adevărat și nașterea în duh adevărat este de la părintele duhovnicesc, spune Sfântul Simeon, care nu este altceva sau ceva mai mult decât Botezul, dar reiese din el și împlinește și împreună lucrează pentru că așa este Biserica și Iisus Hristos nu ne-a lăsat Botezul fără duhovnic și duhovnicii fără botez. De aceea asta zic și mulțumesc lui Dumnezeu. Și alții am văzut, am știut, dar lumea se smintește să audă de sfinți printre noi. Dar mai sunt alții pe care eu îi cinstesc, dar despre care încă, poate nu pot spune.

- Precuvioase Părinte Savatie, acum, la finalul dialogului nostru, pentru care vă mulțumesc în mod deosebit, dorindu-vă să aveți în continuare perte de mult spor și de multe împliniri duhovnicești, aș vrea să vă întreb dacă cineva dintre cei care ne citesc

**aceste rânduri, ziditoare de suflet, și-ar pune întrebarea și v-ar pune întrebarea în duh:
„Ce să fac părinte ca să mă mântuiesc?”. Ce ați răspunde?
- Iubește pe Dumnezeu din toată inima ta și din tot cugetul tău și pe aproapele tău ca pe tine
înșuți și te vei mântui!...**

Dialog de suflet, realizat la Chișinău de Stelian Gomboș